

posudok

na habilitačnú prácu

egon wiedermann ~ univerzita konštantína filozofa ~ nitra

PhDr. Noémi Beljak Pažinová, PhD.: Život a smrť komunit lengljskej kultúry. Habilitačná práca. FFUKF v Nitre 2014. 201 strán textu, 41 obrázkov, 4 tabely, 2 grafy, 2 tabuliek.

Náročnosť spracovania riešenej problematiky

Viac ako tri decéna uplynuli od poslednej veľkej syntézy *J. Pavúka*, zaoberajúcej sa vývojom lengljskej kultúry v naddunajskom vnútrokarpatskom teritóriu (*Pavúk 1981, 255-299*). Odvtedy sa objavilo vo vedeckom prostredí nemálo nových prameňov, tvoriacich dnes už rôznorodú informačnú bázu, od informatívnych správ zo základného výskumu, hĺbkových štúdií, špecializovaných analýz vo vedeckých, či záverečných prácach, až po expertné príspevky z oblasti aplikovaného výskumu. Problematika lengljskej kultúry, komplexu kultúr s nepochybne variabilnou identitou, nadobudla interdisciplinárny ráz.

Teritoriálne je habilitačná práca PhDr. Noemi Beljak Pažinovej sústredená do identického geografického rámca, ako vyššie uvedená - do oblasti primárneho rozšírenia lengljskej kultúry - stredného Podunajska. Ambíciou práce však nebolo len sumarizovať, klasifikovať, či kategorizovať, ale v sledovanom bádateľskom spektre života a smrti lengljských pospolitostí, aj komparovať nové poznatky s okolitým stredodunajským svetom starého praveku. Náročnosť tohto neľahkého predsavzatia mala Noémi znásobenú aj nie príliš ideálnym stavom publikačnej úrovne mnohých starších prameňov. Zvýšené nároky na spracovanie kládol zároveň aj značný rozsah publikačnej bázy v cudzojazyčných mutáciách a tiež príprava doteraz nepublikovaných nálezových celkov. Náročnosť spracovania riešenej problematiky v neposlednom rade výstižne ilustruje v závere habilitačnej práce objemný

sumár literatúry, potrebnej ku komplexnému vyhodnoteniu skúmaných javov (vyše 600 záznamov).

Posúdenie úrovne spracovania práce

Formálne tvoria habilitačnú prácu dr. Beljak Pažinovej tri samostatné, avšak navzájom vnútorne prepojené tematické okruhy. Aj v spoločenských z konca mladšej a počiatku neskorej doby kamennej vytvárali čas a priestor, život a smrť cyklus ich vlastného sveta. Takáto, dopredu pripravená pracovná stratégia, pozostávajúca zo štúdia fenomenálnych javov navzájom zomknutých érou živého trvania, má rozhodujúci význam na finálnu úroveň spracovania. V tematickom okruhu habilitačnej práce, zasvätenom časopriestorovému rámcu problematiky, je zakomponovaný povedľa história bádania, aj teritoriálny, chronologicko-periodizačný a terminologický aspekt. Porovnateľne vecne, neunavujúco a na úrovni, sú spracované aj ďalšie dva okruhy. Nadštandardnú mieru spracovania majú state, popisujúce rôzne črty života a smrti lengyelských komunít. Vystužené sú navyše aj výsledkami doteraz nepublikovaných zložiek materiálnej kultúry, prípadne analýzou sídelnej štruktúry osídlenia.

Prínos a úroveň výsledkov práce

Štúdium fenomenálnych javov lengyelskej kultúry prinieslo aj explicitné poznatky. Badateľná je predovšetkým pomerne viditeľná geografická patrilokalita, či regionalita vývoja komplexu s charakteristickým materiálным prejavom, distribučnou štruktúrou (funkčne rôzne zamerané sídliská), architektúrou, pohrebným rítom, ale napr. aj kontinualita neolitického spôsobu života. Habilitantka celkom oprávnene, aj v duchu názvu svojej práce, zdôrazňuje nalievajúcu potrebu štúdia sledovaných javov nielen prostredníctvom archeologických metód, ale aj (...v rámci skromných možností), porovnávaním prameňov z paleoetnologického, či recentného prostredia prírodných socioskupín. Prínosné sú poznatky zo života lengyelských komunít týkajúce sa hierarchie, medzikomunitných sociálnych aktivít, skupinovej identity, demonštrácie moci, náboženských prejavov, ale aj sídliskových foriem (centrálne, satelitné osady a rondely).

Celý rad poznatkov, postrehov a úvah o živote a smrti je prínosný a nepochybne posúva interpretačné možnosti ďalej.

Posúdenie formálnej stránky práce (jazyk, štýl, štruktúra)

Štruktúra práce je prehľadná, logická a jej obsah je v súlade s názvom. Porovnateľne kladné parametre má aj gramatická a štylistická stránka habilitačnej práce. Súčasťou textu sú aj digitalizované tabule a obrázky, ktoré spolu s ďalšou početnou grafickou prílohou - tabuľkami objektov a nálezov v záverečnej časti práce - spĺňajú aj náročné publikačné kritéria.

Explicitne vyjadrený návrh na udelenie vedecko-pedagogického titulu docent

Habilitačná práca PhDr. Noémi Beljak Pažinovej, PhD. približuje dejiny bádania, ako aj obraz zásadných stánok a zložiek života a smrti populácií lengyelskej kultúry. Vychádza z komplexného a aktuálneho stavu poznatkov o tomto najvýznamnejšom kultúrnom komplexe mladšej a neskorej doby kamennej v centrálnej Európe. Pre ďalšie štúdium dejinného vývoja je nepochybne prínosnou syntézou. Navrhujem ju preto prijať na habilitačné konanie a po jej úspešnej obhajobe udeliť menovanej vedecko-pedagogický titul docent v študijnom odbore 2.1.25. archeológia.

Topoľčany, 16. 03. 2012

Prof. PhDr. Egon Wiedermann, CSc.